

ZNAMENÍ JONÁŠE PROROKA

Hošťálková 21.4.2024

Vstupní slovo: 2. Kor. 5,17; 1. čtení: Jon. 1,1-16; 2. čtení - text: Mat 12,38-42; 3. čtení - poslání: Jan 15,1-8; Požehnání: Irské požehnání Písně: 589; 303; 395; 333; 418

1. Úvod

Prorok Jonáš; známé jméno, známá postava. Tak se u tohoto člověka chvilku zastavme. Čteme o něm v Bibli a kolem něho se rozvíjely různé teorie a různé řeči. Vzpomínám si na takové ze svého dětství či mládí, kdy různí chytrí lidé s posměchem tvrdili, že žádná velryba nemůže spolknout většího tvora natož člověka, protože má tak malý jícen a živí se proto pouze drobnými živočichy, tedy planktonem. Na základě takových řečí pak bylo prohlašováno, že křesťané, věřící lidé jsou vlastně pitomci, když věří takovému nesmyslu a celá Bible je snůškou podobných nesmyslů. Leč chyba lávky; na jedné straně v Bibli, v proroctví Jonáše nečteme o žádné velrybě, ale o velké rybě, na druhé straně takové zmíněné řeči postrádají realitu, protože taková grónská velryba sice má skutečně tak malý jícen, že se živí jen planktonem, ale existují ještě jiné druhy velryb, které člověka polknout můžou, třeba vovaň. A je historicky zaznamenán případ, kdy při lovu velryb jeden námořník spadl do vody a zmizel. Na druhý den ulovili vorvaně a když ho vytáhli na palubu lodi, tak se v něm něco hýbalo. Když ho otevřeli, tak v žaludku byl onen námořník. Byl zraněný a v bezvědomí, leč tuto událost přežil. Tedy shrnuto, jistý druh velryb člověka spolknout může, avšak v Jonášově příběhu o to vůbec nejde. Jde o podstatně důležitější a hlubší věci. Jde o Boží jednání s námi lidmi, tedy s tebou a se mnou a o to, jak se k tomuto Božímu jednání postavíme a jak na ně odpovíme.

2. Jonáš

Představme si tedy tohoto člověka; kdo byl Jonáš? V Písmu o něm kromě proročké knihy, nazvané jeho jménem, čteme pouze v 2. knize Královské, ve 14. kapitole, kde je uveden prorok Jonáš, který byl na dvoře Izraelského krále Jarobeáma II. Je nazván stejným jménem i s přídomkem, že je to syn Amiatův, tedy stejně jako Jonáš v proroctví nazvaném jeho jménem. A tento Jonáš, když se vrátíme do tohoto proroctví, uslyšel Hospodinovo slovo. Bůh mu pověděl: „*Vstaň, jdi do Ninive, toho velikého města, a volej proti němu, neboť zlo, které páchají, vystoupilo před mou tvář.*“ Tak jsme to slyšeli z čtení z 1. kapitoly proroctví Jonáše. Připomeňme si tedy, co to bylo Ninive. Když bychom to srovnali s nějakým dnešním světovým městem, tak bychom mohli povědět že to bylo něco jako Peking, New York nebo Moskva. Tedy město, kde se rozhodovalo o osudech národů, o válkách či míru, o podrobení různých zemí a rozšíření vlastní říše. Bylo to hlavní město Asyrské říše a páchaly se tam hrůzné krutosti. A do tohoto města posílá Hospodin svého proroka s nepříjemnou zprávou – toto velké město stojí před Božím soudem. Takže si představme současnou situaci, kdyby kohokoliv z nás poslal Hospodin do dnešních světovládných měst s takovým poselstvím; jak bychom asi dopadli? V New Yorku by vás asi nechali mluvit s tím, že ať se ten podivín vykecá, my si pojedeme dál po svém, v Moskvě by vás asi velice brzo sebrali a z vězení byste dlouho nevyšli a v Pekingu byl po vás vůbec něštek ani pes; bylo by po vás. Co udělá teď Jonáš s takovým posláním?

3. Jonáš utíká, Bůh jedná

A teď si trochu změníme nebo doplníme postavy příběhu a to v tom, že se postavíme vedle Jonáše nebo na jeho místo a tak budem dále prožívat jeho příběh. Začátek jsme četli v 1. kapitole této knihy. Jonáš slyší Boží oslovení a poslání, ale vstal a šel právě opačným směrem; místo na východ do Ninive, tak nastupuje na loď, zaplatí za cestu a pluje na západ, pryč od Hospodina, do Taršíše, nebo kralicky do Tarsu. Zřejmě to bylo na konci tehdy známého světa a předpokládá se že to bylo stejné město jak je dnes město Cádiz ve Španělsku. Ptáme se jistě po důvodech, proč Jonáš utíká, a když putujeme s ním, tak se ptejme, proč v různých situacích svého života utíkáme od Boha? Často se uvádí, že Jonáš měl strach do Ninive jít. Tak možná máme také strach, když zaslechneme Boží pověření k něčemu, co máme, mám já, máš ty, udělat, co povědět. I to; leč o Jonášově motivaci k útěku od Hospodina čteme až na konci této krátké biblické knihy. Nebyl v tom strach, ale i ten v tom mohl hrát svou roli. Tady bychom mohli o Jonášovi povědět: Podívejte se na něho, on utíká! A opět se postavme do této situace. Jako lidé bychom si o takovém člověku řekli: Tak si běž, už mne nezajímáš. Ne tak Hospodin Bůh v tomto příběhu. Hospodin jedná; uvrhl na moře velký vítr, velkou bouři; nevzdává se Jonáše. A opět se postavme do Jonášovy pozice. Jednak ve svých útěcích, ale hlavně v tom, že se nás, tedy tebe, mne, Bůh nevzdává. Boží jednání nám možná nesedí do našich představ o Bohu jako laskavém dědečkovi někde na nebesích. A i když je jeho jednání s námi jiné než si představujeme, Hospodin se nás nevzdává. Jonáš ve své

situaci na moři a v bouři vidí svou vinu, ovšem jedná nějak zmateně. Chce, aby ho námořníci hodili do moře, aby Hospodin ukončil bouři. To, co námořníci v této situaci dělají je, že vyznávají, že Hospodin je Bůh a chválí ho. To jsme to slyšeli z 1. čtení.

4. Jonáš v rybě

Jonáš je ve vodě, asi se utopí, pokládá to za oprávněný trest za svou neposlušnost, leč Hospodin v této situaci jedná. A opět si připomeňme, že se Jonáše nevzdává, že se ani nás nevzdává. Slyšme to z 2. kapitoly Jonášova proroctví. **(čtení Jon. 2,1-11)** Hospodin nastrojil velkou rybu, aby s Jonáše pohltila. Tedy žádná velryba, žádný kytovec, ale velká ryba od Hospodina a ta Jonáše pohltí. Jonáš je v této rybě a modlí se; vyznává svou vinu, vyznává Boží moc, vyznává, že je v koncích. Už nespolehá na své schopnosti, na své umění a sílu být prorokem, ale na to, že Hospodin Bůh je ten největší. Tomu se říká začátek pokání, začátek obratu. A opět čteme, že Bůh zasahuje; přikazuje velké rybě, aby Jonáše vyvrhla na břeh. Jonáš stále ještě slyší hukot moře, vlnobití, všechno nebezpečí a zkázu. V té chvíli, kdy je úplně na dně, k němu podruhé promluví Hospodin.

(čtení Jon. 3,1-10)

5. Nové poslání

Posílá jej znovu do Ninive, velkého a hříšného města, aby vyřídil jeho poselství; poselství o jejich zvrácenosti. Jonáš jde celým městem a trvá to 3 dny a hlásá jednoduchou a strašnou zvěst – ještě 40 dní a Ninive bude zničeno. Čekali bychom asi něco trochu jiného, že bude mluvit o špatných věcech, které oni dělají, ale je to něco jiného, je to slovo soudu. A ninivětští slyší a mění se, odvracejí se od zlého, i král to slyší a dává k tomu i oficiální posvěcení. To jsme četli ve 3. kapitole Jonášova proroctví. A Hospodin to vidí a smilovává se. Co dále následuje čteme ve 4. kapitole tohoto proroctví. **(čtení Jon. 4,1-11)** Jonášovo jednání, jeho reakce je zvláštní; rozčilil se a má Bohu za zlé, že se smiloval, že ho vlastně znemožnil. On mluvil k Ninivetským slovo o soudu a soud se nekonal; Hospodin se slitoval a Jonáš byl vlastně falešným prorokem, jeho proroctví, to co říkal, se nesplnilo. Toto proroctví, tato kniha je vlastně příběhem s otevřeným koncem. Na závěr slyšíme otázku. Bůh ji klade Jonášovi i nám. Tato otázka na Jonáše zní: *Mně by nemělo být líto tohoto města, kde je tolik lidí?*

6. Znamení Jonáše proroka

Pán Ježíš mluví k farizeům a zákoníkům o znamení proroka Jonáše a vykládá, co tím chce povědět. Chtěli od něho vidět znamení, aby uznali a vlastně uvěřili, že on je Mesiáš. A na tuto žádost mluví o znamení Jonáše. Jsme po Velikonocích. Připomínali jsme si to, že Pán Ježíš byl ukřižován, zemřel, byl pochován, sestoupil až do pekel a třetího dne vstal z mrtvých. Tak jsme to vyznávali v Apoštolském vyznání. Představitelé tehdejšího izraelské národa a jeho učenci žili v přesvědčení, že přicházející Mesiáš vrátí vládu nad Izraelem do jejich rukou, že obnoví izraelské království. A z Ježíšových úst slyší slova o tom, že jako Jonáš byl v břiše velké ryby po tři dny, tak tím projde i on. Něco nečekaného, nelogického až urážlivého: Přicházející Mesiáš bude v tom nejhorším prostředí, v říši smrti, v pekle! Bylo to nesrozumitelné ba přímo pobuřující. A přiznejme si, že slovo, které i k nám Bůh mluví je mnohdy nesrozumitelné nebo až urážející. To, že Pán Ježíš byl ukřižován a prošel potupnou smrtí je nepochopitelné. Tak jako Jonáš byl po tři dny v říši smrti tak i náš Pán; prošel tím i kvůli nám, kvůli tobě, kvůli mně. V tom je toto znamení Jonáše proroka. Je zde však jeden zásadní rozdíl. Jonáš tím vším prošel pro svou neposlušnost; Pán Ježíš Kristus tím prošel kvůli naší, mé, tvé neposlušnosti. Jonáše na Hospodinův rozkaz velká ryba vyplivla na břeh. Ježíš Kristus po třech dnech vstal z mrtvých. A jak to píše apoštol Pavel v listu Římanům (4,25): *Pán Ježíš byl vydán pro naše přestoupení a vzkříšen pro naše ospravedlnění.* Nejsme sami, nejsme bez naděje. Kristus Ježíš zemřel pro nás a byl vzkříšen pro nás. Připomínali jsme si to o Velikonocích a připomínejme si to stále. I ve svých selháních a proviněních a tehdy, když se cítíme neprosto mizerně, jednejme jako Jonáš: vyznával se ze svého provinění a vyznával Boží svrchovanost a věřil. Hospodin zasáhl, Hospodin zasahuje i dnes; věřme tomu. Starý zákon nemá slovo pokání, má slovo obrat, obrácení. Skutečnost pokání, kterou známe a po které voláme, není jenom nářek nad svým selháním a proviněním, ale znamená to obrat, obrácení a cestu dál. To slyšme z příběhu Jonáše, to slyšme z příběhu Ninivetských.

7. Závěr – Bůh se slitovává

Jonášovi Hospodin na závěr povídá: *A mně by nemělo být líto Ninive, toho velkého města, v němž je víc než sto dvacet tisíc lidí, kteří nedovedou rozeznat pravici od levice, a v němž je i tolik dobytka?* Pán Bůh se slitovává, to je i naše naděje. Avšak tak jako u ninivetských je to odpověď na jejich změnu, změnu myšlení, mluvení i jednání. Martin Luther přibil na dveře kostela ve Wittenbergu listinu s 95 články, z nichž první zní: *Když náš Pán a mistr Ježíš Kristus řekl: „Čiňte pokání,“ chtěl, aby celý život věřícího byl pokáním.* Tímto výrokem chci končit dnešní kázání s tím, abychom se od svých provinění odvraceli, tedy činili pokání a věřili, že se nad námi, nad tebou, nade mnou Pán Bůh pro obět a vzkříšení Pána Ježíše Krista smiluje. To je znamení Ježíše Krista.